

Beata Filipiak

Uniwersytet Szczeciński

**ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY
ROZWOJU REGIONALNEGO
– KIERUNKI WSPARCIA A POŻĄDANE EFEKTY
TRANSFORMACJI PRZESTRZENI
W WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIM**

1. Wstęp

Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego (ZPORR) jest jednym z sześciu programów operacyjnych, które posłużą do realizacji Narodowego Planu Rozwoju (NPR) jako podstawy wsparcia Wspólnoty na lata 2004-2006. Plan ten określa cele i kierunki oraz wysokość alokowanych środków, które zostały przeznaczone na realizację polityki regionalnej państwa. Środki te będą uruchamiane w latach 2004-2006 z udziałem funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy podkreślić, że ZPORR jest integralną częścią Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Z tego funduszu następują zasilenia funduszy narodowych, w tym również ZPORR.

ZPORR uwzględnia w swoich założeniach wyniki analizy cech społeczno-gospodarczych województw w Polsce, która wykazuje zgodność z założeniami polityki spójności społeczno-ekonomicznej całej Wspólnoty Europejskiej. ZPORR określa spodziewane efekty realizacji programu, dotyczące procesów rozwojowych, wskazuje na kierunki i wielkość planowanego zaangażowania środków funduszy strukturalnych oraz przedstawia sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w całym okresie realizacji. Realizacja programu ma się przyczynić do wspierania rozwoju i dostosowania strukturalnego regionów opóźnionych w rozwoju oraz gospodarczego i społecznego przekształcenia obszarów z trudnościami strukturalnymi [Zintegrowany... 2004].

2. Cele i kierunki wsparcia w ramach programu ZPORR

Celem strategicznym ZPORR jest „tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską” [Narodowa... 2001-2006].

Przez ZPORR zostaną zrealizowane zadania rozwojowe, takie jak: wzrost gospodarczy, decentralizacja zarządzania państwem, przekształcenia strukturalne regionów, wzrost urbanizacji, zwiększanie mobilności przestrzennej ludności, zwiększanie poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych, ale również wzrost konkurencyjności oraz przeciwdziałanie marginalizacji określonych obszarów.

Cele strategiczne ZPORR będą osiągnięte dwukierunkowo. Pierwszy cel – wzrost konkurencyjności, będzie realizowany przez oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej i poprawę sytuacji wszystkich regionów w Polsce względem regionów europejskich w zakresie: produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej, a więc tych czynników, które decydują obecnie o sile gospodarki państw i regionów. Za podstawowe kierunkowe działania zmierzające do osiągnięcia tego celu uznano [Narodowa... 2001-2006, s. 66]:

- działanie 1: opierające się na rozbudowie i modernizacji regionalnej infrastruktury: transportowej w zakresie ochrony środowiska oraz społecznej (w szczególności obiektów szkolnictwa wyższego i systemu ochrony zdrowia),
- działanie 2: zmierzające do kreowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wspomaganie rozwoju regionalnych systemów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych oraz potencjału regionów w zakresie usług turystycznych,
- działanie 3: opierające się na wzmocnieniu systemu edukacji, szkoleń i usług doradczych przygotowujących mieszkańców regionów do przewidywanych potrzeb przyszłego rynku pracy.

Przyjęto w tym zakresie podstawowy, kompleksowy miernik na potrzeby pomiaru wzrostu konkurencyjności polskich regionów. Tym miernikiem jest tempo wzrostu poziomu PKB na mieszkańca poszczególnych województw w Polsce w stosunku do średniej Unii Europejskiej.

W zakresie realizacji drugiego zadania strategicznego – przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów, działania będą zmierzać do interweniowania w ograniczonej liczbie i przestrzennie grupie obszarów zaliczanych do wiejskich, restrukturyzowanych, degradacji społeczno-ekonomicznej przestrzeni miejskiej, przemysłowej i powojkowej, o najmniejszych możliwościach rozwojowych

oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Zakres działań będzie uwzględniał [Narodowa... 2001-2006, s. 67]:

- zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej bezrobotnych i potencjalnie bezrobotnych przez organizację i promocję systemu szkoleń, podjęcie inicjatyw w zakresie przekwalifikowań i grantów na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- wsparcie rozbudowy infrastruktury wspomagającej bezpośrednio inwestycje przedsiębiorstw na danym obszarze, dywersyfikację działalności gospodarczej, w tym rozszerzanie zatrudnienia w usługach turystycznych i innych,
- bezpośrednią pomoc finansową, szkoleniową i doradczą dla ludzi pracujących w sektorze rolnym, restrukturyzowanym i w przemyśle tradycyjnym, zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą,
- wsparcie finansowe i doradcze dla niedawno założonych mikroprzedsiębiorstw, tj. dla tych działających nie dłużej niż 3 lata,
- pomoc w renowacji i zmiana przeznaczenia zdegradowanych środowiskowo i urbanistycznie miast oraz obszarów przemysłowych, powojennych,
- pomoc w dywersyfikacji działalności gospodarczej na terenach wiejskich,
- lokalną infrastrukturę społeczną, przede wszystkim system szkolnictwa i ochrony zdrowia.

Reasumując, można stwierdzić, że ZPORR jest nakierowany na wzmacnianie wzrostu konkurencyjności regionów. Oznacza to oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej i poprawę sytuacji wszystkich województw w Polsce względem regionów europejskich w zakresie: produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej. Chodzi tu o te czynniki, które decydują o sile gospodarki państw, zwłaszcza regionów. Wzrost konkurencyjności będzie mierzony jako tempo wzrostu poziomu PKB na mieszkańca poszczególnych województw w Polsce w stosunku do średniej wspólnotowej.

Również środki ZPORR zostaną skierowane na przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Chodzi tutaj o realizację działań interwencyjnych na obszarach o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Oddziaływanie to będzie nie tylko bazować na likwidowaniu barier dyfuzji innowacji z obszarów wzrostu, ograniczaniu skoncentrowanych przestrzennie problemów społecznych, zwłaszcza bezrobocia, ale również opierać się na stymulowaniu zdolności konkurencyjnej obszarów o mniej korzystnych warunkach rozwojowych. Działania te będą nakierowane na rozbudowę infrastruktury oraz rozwój zasobów ludzkich.

Miernikiem powodzenia polityki rozwoju regionalnego w tym względzie będzie niedopuszczenie do znaczącego wzrostu zróżnicowania w układzie województw, poziomu PKB na mieszkańca oraz poprawa, względem średniej krajowej, wartości podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych, mierzonych na

poziomach wojewódzkim i powiatowym – głównie stopy bezrobocia, poziomu wykształcenia oraz wyposażenia w infrastrukturę.

Priorytety i działania ZPORR zostały wybrane na podstawie kryteriów wynikających z filarów strategii Podstawy wsparcia wspólnoty; jest to dokument powstały po negocjacjach z Komisją Europejską PWW (Community Support Framework – CSF) w sprawie wysokiego i zrównoważonego rozwoju oraz wzrostu zatrudnienia.

Należy wskazać przede wszystkim na priorytety kierunkowe, które zmierzają do realizacji zadań stawianych przed ZPORR. Należą do nich [Polska... 2004-2006, s. 66]:

- pobudzenie wzrostu i zwiększenie zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw;
- rozwój kapitału ludzkiego;
- poprawa infrastruktury przyczyniającej się do wyższego wzrostu gospodarczego i wyższej stopy życiowej;
- poprawa warunków rozwoju regionalnego włącznie z rozwojem obszarów wiejskich;
- poprawa warunków rozwoju regionalnego, włącznie z rozwojem obszarów wiejskich.

Cel kierunkowy ZPORR ma zgodność z celem Narodowej strategii rozwoju regionalnego; także ujęte w ZPORR priorytety korespondują z odpowiednimi priorytetami Narodowej strategii rozwoju regionalnego. Tym samym ZPORR zachowuje pełną zgodność i komplementarność działań z krajową polityką rozwoju regionalnego oraz polityką spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej.

3. Analiza alokacji programu ZPORR w woj. zachodniopomorskim

Osiągnięcie zakładanych celów polityki regionalnej wymaga zintegrowanego oddziaływania na wiele wzajemnie powiązanych elementów struktury społeczno-gospodarczej regionów: przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza małych i średnich, infrastruktury, w tym przede wszystkim transportowej i ochrony środowiska oraz zasobów ludzkich. Środki finansowe, które przeznaczone są na wspomaganie osiągnięcia wyznaczonych celów, pochodzą z budżetu Unii Europejskiej (fundusze strukturalne: ERDF i ESF) oraz krajowych środków publicznych (budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, pozabudżetowych funduszy celowych) i środków prywatnych. Ich alokację prezentuje tab. 1. W tabeli ujęto partycypację krajową, a także wskazano kwotowo na wkład ze środków Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że dla większości priorytetów wkład UE wynosi 75%, jednakże istnieją priorytety i działania, dla których wkład ten jest niższy. W zakresie partycypacji krajowej dzieli się ona na partycypację budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego (zwanych beneficjentami). W zakresie priorytetów 1.1 i 1.2 występuje całkowita partycypacja JST, dla priorytetów 1.3, 1.4, 1.5 party-

Tabela 1. Alokacja krajowa środków ZPORR na poszczególne priorytety

Priorytety/obszary	Podział ogółem									
	Wkład własny + wkład niepaństwowy	Wkład państwowy	Wkład państwowy [%]	Wkład państwowy [%]	Wkład krajowy			Budżet + JST [%]		
					Budżet państwowy	JST	JST [%]			
Priorytet 1	10 183 371 005	7 637 528 255	75%	334 483 986	2 211 330 761		2 545 814 747	25,000%		
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów										
1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	4 909 143 005	3 681 107 255	75%	0	1 221 035 750	25,0%	1 221 035 750	25,000%		
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska	1 923 431 050	1 441 820 295	75%	0	480 607 755	25,0%	480 607 755	25,000%		
1.3. Regionalna infrastruktura społeczna, w tym	1 494 003 250	1 120 500 435	75%	169 732 567	203 768 246	13,6%	373 500 813	25,000%		
1.3.1 Regionalna infrastruktura edukacyjna	686 401 950	672 301 454	75%	111 202 868	112 850 820	12,6%	224 100 688	25,000%		
1.3.2 Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	597 601 300	448 200 975	75%	59 522 689	90 877 026	15,2%	149 400 025	25,000%		
1.4. Rozwój turystyki i kultury	1 263 665 038	947 148 781	75%	119 635 683	196 279 574	15,5%	315 915 257	25,000%		
1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	595 128 860	446 346 435	75%	45 074 735	103 707 426	17,4%	148 782 165	25,000%		
Priorytet 2	2 867 200 735	2 100 005 991		767 194 742	0	0	767 194 742			
Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach										
2.1. Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie	625 505 785	469 120 340	75%	156 378 448	25%	0	156 378 448	25,000%		
2.2. Wytwarzanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne, w tym	844 426 724	582 925 484	69%	261 501 240	31%	0	261 501 240	30,968%		
2.2.1 Wzrostanie dla obywateli z obszarów wiejskich	724 923 584	483 308 200	66%	231 615 384	32%	0	231 615 384	31,960%		
2.2.2 Wsparcie dla studentów	119 503 140	89 617 284	75%	29 885 856	25%	0	29 885 856	25,006%		
2.3. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rynku	347 529 013	260 646 758	75%	86 882 254	25%	0	86 882 254	25,000%		
2.4. Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	473 905 311	355 428 964	75%	118 476 327	25%	0	118 476 327	25,000%		
2.5. Promocja przedsiębiorczości	291 461 102	218 556 826	75%	72 865 275	25%	0	72 865 275	25,000%		
2.6. Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy	294 372 795	213 279 597	75%	71 050 197	25%	0	71 050 197	25,000%		
Priorytet 3	4 645 665 577	3 484 400 012	75%	518 701 781	643 764 865		1 161 466 646	25,000%		
Łobezia										
3.1. Obszary wiejskie	2 249 424 540	1 696 321 155	75%	224 842 957	337 254 428	15,0%	562 107 385	25,000%		
3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji	746 409 638	559 807 381	75%	74 640 984	111 961 473	15,0%	186 602 457	25,000%		
3.3. Zintegrowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojenne	636 742 767	476 807 076	75%	63 574 280	95 351 408	15,0%	158 925 688	25,000%		
3.4. Mikroprzedsiębiorstwa	360 767 355	270 575 515	75%	90 191 840	25%	0	90 191 840	25,000%		
3.5. Łobezia infrastruktura społeczna, w tym	654 515 177	490 887 881	75%	65 451 723	96 177 975	15,0%	161 635 256	25,000%		
3.5.1. Łobezia infrastruktura edukacyjna	327 258 591	245 443 943	75%	32 725 800	49 089 788	15,0%	81 814 648	25,000%		
3.5.2. Łobezia infrastruktura ochrony zdrowia	327 258 586	245 443 938	75%	32 725 800	49 089 788	15,0%	81 814 648	25,000%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski w Szczecinie.

Tabela 2. Indykatory podział środków funduszy strukturalnych na województwa w latach 2004-2006

Wyszczególnienie	Fundusze strukturalne		
	w mln euro	w %	na mieszkańca (Polska = 100)
Dolnośląskie	223,6	8,10	105,37
Kujawsko-pomorskie	142,0	5,14	94,65
Lubelskie	201,0	7,28	126,17
Lubuskie	82,5	2,99	112,75
Łódzkie	157,1	5,69	83,44
Małopolskie	185,2	6,71	80,00
Mazowieckie	299,9	10,86	82,67
Opolskie	76,8	2,78	99,33
Podkarpackie	192,0	6,96	126,17
Podlaskie	110,0	3,98	126,17
Pomorskie	159,6	5,78	101,35
Śląskie	279,8	10,14	80,99
Świętokrzyskie	133,1	4,82	141,06
Warmińsko-mazurskie	182,0	6,59	173,49
Wielkopolskie	196,0	7,10	81,52
Zachodniopomorskie	140,0	5,07	112,96

Źródło: [Polska. Zintegrowany Program... 2004, s. 92].

cypacja rozkłada się na JST i budżet z przewagą wkładu budżetu państwa. Całkowicie priorytet 2 oraz działanie 3.4 obciążają budżet państwa. Dla działań 3.1, 3.2 oraz 3.5 występuje partycypacja budżetu państwa i JST, z przewagą części JST.

Analizując alokację ZPORR na tle wszystkich województw (tab. 2), należy wysunąć wniosek, że umożliwiała ona zwiększenie interwencji na obszarach mniej zamożnych, które mają największe trudności z adaptacją do warunków panujących na jednolitym rynku europejskim. Stąd też nierównomierny podział środków.

Zaprezentowany w tab. 2 podział środków ma charakter indykatorywny. Wynika to z tego, że od korzystających ze wsparcia wymagane będzie sprostanie wielu warunkom, które składają się na ogólne pojęcie zdolności do efektywnej absorpcji środków funduszy. Oznacza to, że końcowy podział środków może się różnić od indykatorywnego. Różnice dodatkowo mogą wynikać także z intensywności alokacji (w tym wykorzystania środków w ramach poszczególnych priorytetów), zmian w zakresie priorytetów interwencji (np. na skutek obiektywnych zmian w sytuacji regionów). Zaprezentowany podział w ramach działania nie jest stały w całym okresie programowania i może być zmieniony w celu zapewnienia, by absorpcja środków z funduszy strukturalnych była jak największa i przyniosła pożądane efekty.

Województwo zachodniopomorskie jest obszarem, w którym alokacja następuje poniżej średniej dla wszystkich województw. Średnia wynosi 6,25%, co oznacza, że alokacja jest niższa od średniej o 1,18%. Alokaacja funduszy w odniesieniu do jednego mieszkańca ukazuje intensywność oddziaływania środków w stosunku

do średniej na mieszkańca Polski. Średnia ta przyjmowana jest jako 100. Wskaźnik na mieszkańca kształtuje się lepiej w stosunku do innych województw, bo przekracza on 100. W stosunku do procentowej alokacji woj. zachodniopomorskie klasyfikuje się na trzeciej pozycji powyżej średniej, ale największą intensywność pomocy na 1 mieszkańca wykazuje woj. warmińsko-mazurskie. Taka alokacja wykazuje z jednej strony wzrost intensywności oddziaływania na jednego mieszkańca, z drugiej zaś odnosi się do partycypacji w ogóle środków ZPORR.

Podstawową zasadą wydatkowania środków ZPORR jest efektywność ekonomiczna oraz udowodniony w ocenie *ex ante* pozytywny wpływ danego projektu na osiągnięcie celów ZPORR. Należy podkreślić, że końcowy efekt oceny jest dokonywany *ex post*. W tab. 3 zaprezentowano podział środków na priorytety oraz ich alokację na lata 2004-2006. Obserwowany jest w stosunku do pierwotnych założeń wzrost alokacji na woj. zachodniopomorskie – średnio 5,7%. Oznacza to w stosunku do podziału indykatywnego nieznaczną korektę *in plus*. Przy tym najniższa alokacja występuje w 2004 r., najwyższa zaś w 2006 r. Oznacza to, że w 2004 r. – pierwszym i jednocześnie niepełnym roku członkostwa – zaplanowano wykorzystanie środków ZPORR na 23,5% z całości środków. W kolejnym 2005 r. alokacja powinna się kształtować na poziomie 33,4%, a w 2006 r. – 43,2%. Wynika to z obaw, że Polska nie poradzi sobie z absorpcją funduszy w pierwszym roku członkostwa. Bariery upatrywano w kwestiach informacyjno-kadrowych oraz proceduralnych. Już dzisiaj można wskazać, że o ile zainteresowanie przerosło najśmielsze oczekiwania oraz widoczne jest zainteresowanie kadr umiejętnościami praktycznego sporządzania wniosków i szybkie dostosowanie ekspertów oceniających wnioski do nowych wymagań ze strony dawcy środków finansowych, o tyle niewątpliwie barierą są liczne wady składanych wniosków (wady te dotyczą z jednej strony formalnych aspektów składanych wniosków, z drugiej zaś merytorycznego aspektu składanych wniosków).

Alokacja środków ZPORR, charakteryzująca się dużym zainteresowaniem, przede wszystkim wykazuje olbrzymie zapotrzebowanie na środki finansowe ze strony odbiorców (np. samorządów, szkół wyższych czy też szpitali). Może konkluzją na wyrost będzie wysoka ocena wniosków z punktu widzenia ich efektów końcowych. Świadczyć może o tym alokacja środków na priorytety „zarządzane” przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski (por. tab. 4 i 5). Jak widać z analizy tab. 4, obserwowana jest alokacja nawet do 2006 r. przy wysokim wykorzystaniu środków na 2006 r. Szczególnie wrażliwy jest tu priorytet 1, w którym zwłaszcza w podpriorytecie 1.3.2 pełna alokacja dotyczy lat 2004 i 2005, natomiast na 2006 r. pozostało jedynie 47% środków do alokacji.

Tabela 3. Podział środków na priorytety w woj. zachodniopomorskim oraz ich alokację w latach 2004-2006

WYSZCZEGÓLNIENIE Okres obowiązywania → % wykorzystania środków w danym roku → Priorytet / Działanie	Woj. zachodniopomorskie									
	Polska (PLN)		Suma 2004-2006 średnio 5,7%		2004 23,4%		2005 33,4%		2006 43,2%	
	w PLN	% w stosunku do środków na Polskę	w PLN	% w stosunku do środków na Polskę	w PLN	% w stosunku do środków na Polskę	w PLN	% w stosunku do środków na Polskę	w PLN	% w stosunku do środków na Polskę
PRIORYTET 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów (finansowanie ERDF) bez Działania 1.6	7 637 528 255	5,04%	384 827 979	5,04%	90 040 747	1,18%	128 532 545	1,68%	166 245 687	2,16%
1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	3 681 107 255	5,07%	186 632 137	5,07%	43 671 920	1,19%	62 335 134	1,69%	80 625 063	2,19%
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska	1 441 823 285	4,90%	70 705 740	4,90%	16 545 143	1,15%	23 615 717	1,64%	30 544 880	2,12%
1.3. Regionalna infrastruktura społeczna	1 120 502 439	5,07%	56 809 473	5,07%	13 293 417	1,19%	18 574 364	1,69%	24 541 692	2,19%
1.4. Rozwój turystyki i kultury	947 748 781	5,07%	48 050 862	5,07%	11 243 902	1,19%	16 048 988	1,69%	20 757 973	2,19%
1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	446 346 495	5,07%	22 629 767	5,07%	5 295 365	1,19%	7 558 342	1,69%	9 776 059	2,19%
PRIORYTET 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach (finansowanie ESF)	2 100 005 991	5,07%	106 470 302	5,07%	24 914 051	1,19%	35 561 081	1,69%	45 995 170	2,19%
2.1. Rozwój umiejętności związanych z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia uświadczonego w regionie	469 129 340	5,07%	23 784 860	5,07%	5 565 657	1,19%	7 944 143	1,69%	10 275 059	2,19%
2.2. Wyodrębnianie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	582 925 484	5,07%	29 554 324	5,07%	6 915 712	1,19%	9 671 144	1,69%	12 767 468	2,19%
2.3. Reorientacja zawodowa dla osób odchodzących z rolnictwa	260 646 758	5,07%	13 214 793	5,07%	3 092 262	1,19%	4 413 741	1,69%	5 708 790	2,19%
2.4. Reorientacja zawodowa dla osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	355 428 994	5,07%	18 020 237	5,07%	4 216 736	1,19%	6 018 759	1,69%	7 784 742	2,19%
2.5. Promocja przedsiębiorczości	218 595 826	5,07%	11 082 810	5,07%	2 593 378	1,19%	3 701 659	1,69%	4 767 174	2,19%
2.6. Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer wiedzy	213 279 597	5,07%	10 813 277	5,07%	2 530 307	1,19%	3 611 635	1,69%	4 671 336	2,19%
PRIORYTET 3. Rozwój lokalny (finansowanie ERDF)	3 270 319 155	5,48%	179 053 778	5,48%	41 898 584	1,28%	59 603 902	1,83%	77 361 232	2,25%
3.1. Obszary wiejskie	1 680 322 155	5,21%	87 891 232	5,21%	20 566 548	1,22%	29 355 672	1,74%	37 969 072	2,25%
3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji	559 807 381	5,07%	28 382 233	5,07%	6 641 443	1,19%	9 479 666	1,69%	12 261 125	2,19%
3.3. Zdiegrodowane obszary miejskie, przemysłowe i powojenne	476 807 079	5,07%	24 174 118	5,07%	5 656 744	1,19%	8 074 155	1,69%	10 443 219	2,19%
3.4. Mikroprzedsiębiorstwa	56 494 658	24,28%	13 718 178	24,28%	3 210 054	5,68%	4 581 871	8,11%	5 926 253	10,49%
3.5. Lokalna infrastruktura społeczna	490 887 881	5,07%	24 888 017	5,07%	5 823 796	1,19%	8 312 598	1,69%	10 751 623	2,19%
RAZEM	13 007 853 401	5,15%	670 352 059	5,15%	156 862 382	1,21%	223 957 588	1,72%	289 592 088	2,23%
W tym: EFRR	10 907 847 410	5,63 881 757	106 470 302	5,07%	24 914 051	1,19%	35 561 081	1,69%	45 995 170	2,19%
EFŚ	2 100 005 991	5,07%	106 470 302	5,07%	24 914 051	1,19%	35 561 081	1,69%	45 995 170	2,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski w Szczecinie.

Tabela 4. Alokacja i wykorzystanie środków ZPORR w woj. zachodniopomorskim w podziale na poszczególne priorytety w latach 2004-2006

WYSZCZEGÓLNIENIE Okres obowiązywania → Priorytet / Działanie →	Woj. zachodniopomorskie											
	2004 (PLN)			2005 (PLN)			2006 (PLN)			% alokacji	Kwota wykorzystania	% alokacji
	Alokacja	Kwota wykorzystania	% alokacji	Alokacja	Kwota wykorzystania	% alokacji	Alokacja	Kwota wykorzystania	% alokacji			
PRIORYTET 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów (finansowanie ERDF)	90 949 747	87 268 613	96%	128 532 545	54 066 411	42%	166 245 687	6 574 581	4%			
1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	43 671 920	43 671 920	100%	62 305 134	10 124 268	16%	166 245 687	6 574 581	4%			
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska	16 545 143	16 545 143	100%	23 615 717	17 003 690	72%	166 245 687	6 574 581	4%			
1.3. Regionalna infrastruktura społeczna	13 293 417	13 293 417	100%	18 974 364	18 974 364	100%	24 541 692	6 574 581	27%			
1.3.1. Regionalna infrastruktura edukacyjna	7 978 050	7 978 050	100%	11 394 618	11 394 618	100%	14 725 015	1 324 468	9%			
1.3.2. Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	5 317 367	5 317 367	100%	7 599 746	7 599 746	100%	9 816 677	5 240 113	53%			
1.4. Rozwój turystyki i kultury	11 242 902	11 242 902	100%	16 048 988	16 048 988	100%	20 757 973	0	0%			
1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	5 295 365	2 514 231	47%	7 559 342	0	0%	9 776 059	0	0%			
PRIORYTET 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach (finansowanie ESF)	24 914 051	0	0%	35 961 081	0	0%	45 995 170	0	0%			
2.1. Rozwój umiejętności związanych z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie	5 565 657	0	0%	7 944 143	0	0%	10 275 059	0	0%			
2.2. Wykonywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	6 915 712	6 915 712	100%	9 871 144	7 337 087	74%	12 767 468	0	0%			
2.3. Reorientacja zawodowa dla osób odchodzących z rolnictwa	3 082 282	0	0%	4 413 741	0	0%	5 708 799	0	0%			
2.4. Reorientacja zawodowa dla osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	4 216 736	0	0%	6 018 759	0	0%	7 784 742	0	0%			
2.5. Promocja przedsiębiorczości	2 593 378	0	0%	3 701 659	0	0%	4 787 774	0	0%			
2.6. Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy	2 530 307	0	0%	3 511 639	0	0%	4 671 336	0	0%			
PRIORYTET 3. Rozwój lokalny (finansowanie ERDF)	41 898 585	37 848 401	90%	59 803 962	30 438 660	51%	77 351 233	0	0%			
3.1. Obszary wiejskie	20 566 548	20 566 548	100%	29 355 672	24 278 248	83%	37 969 012	0	0%			
3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji	6 641 443	6 641 443	100%	9 379 666	566 148	6%	12 261 125	0	0%			
3.3. Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojenne	5 656 744	5 656 744	100%	8 074 155	2 824 366	35%	10 443 219	0	0%			
3.4. Mikroprzedsiębiorstwa	3 210 054	0	0%	4 381 871	0	0%	5 926 253	0	0%			
3.5. Lokalna infrastruktura społeczna	5 623 796	4 983 666	86%	8 312 598	2 769 878	33%	10 751 624	0	0%			
3.5.1. Lokalna infrastruktura edukacyjna	2 911 898	2 911 898	100%	4 156 296	2 769 878	67%	5 375 812	0	0%			
3.5.2. Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia	2 911 898	2 071 768	71%	4 156 299	0	0%	5 375 812	0	0%			
RAZEM	157 762 353	125 117 014	62%	223 997 588	84 505 071	31%	289 592 090	6 574 581	4%			

Uwaga: dla priorytetów 2.1, 2.3-2.6. oraz 3.4. brak danych dotyczących alokacji (wnioski znajdują się w naborze lub procesie rozpatrywania)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski w Szczecinie oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.

Tabela 5. Zapotrzebowanie na środki ZPORR w pierwszej edycji konkursu na tle projektów zatwierdzonych do finansowania

Działanie ZPORR	WNOSKI ZŁOŻONE		PROJEKTY ZAACEPTOWANE		
	Suma	Ilość projektów	Suma	Ilość projektów	%zaakceptowanych projektów
PRIOITYET 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności	432 782 327,87	63	147 909 604,17	30	36%
1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu	134 792 065,84	17	53 796 189,23	9	53%
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska	108 234 164,45	14	33 548 632,94	4	29%
1.3. Regionalna infrastruktura społeczna	138 053 335,73	39	38 842 361,35	9	23%
1.3.1. Regionalna infrastruktura edukacyjna	62 196 625,25	16	20 695 136,25	5	31%
1.3.2. Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	75 856 710,48	23	18 147 225,10	4	17%
1.4. Rozwój turystyki i kultury	49 188 510,96	8	19 207 989,76	3	36%
1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	2 514 230,89	5	2 514 230,89	5	100%
PRIOITYET 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach (finansowanie ESF)	35 068 136,04	78	14 252 799,31	48,00	100%
2.1. Rozwój umiejętności związany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia	17 866 750,73	24	nr	nr	nr
2.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	14 443 199,31	48	14 252 799,31	48	100%
2.3. Pełnienie zadań dla osób odchodzących z rolnictwa	1 907 420,00	4	nr	nr	nr
2.4. Pełnienie zadań dla osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	850 766,00	2	nr	nr	nr
2.5. Promocja przedsiębiorczości	bd	bd	bd	bd	bd
2.6. Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy	bd	bd	bd	bd	bd
PRIOITYET 3. Rozwój lokalny (finansowanie ERDF)	177 628 520,76	118,00	68 287 059,77	63	53%
3.1. Obszary wiejskie	95 235 074,78	60	44 844 796,39	34	57%
3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji	7 207 590,39	8	7 207 590,39	8	100%
3.3. Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojenne	16 318 130,10	6	8 481 129,75	3	50%
3.3.1. Rewitalizacja obszarów miejskich	5 280 867,75	3	4 570 599,75	2	67%
3.3.2. Rewitalizacja obszarów po-przemysłowych i powojennych	11 037 262,35	3	3 910 530,00	1	33%
3.4. Mikroprzedsiębiorstwa	bd	bd	bd	bd	bd
3.5. Lokalna infrastruktura społeczna	58 867 725,49	44	7 753 543,24	18	41%
3.5.1. Lokalna infrastruktura edukacyjna	54 329 432,36	37	5 681 775,57	14	38%
3.5.2. Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia	4 538 293,13	7	2 071 767,67	4	57%

legenda:

nr - wnioski znajdujące się w rozpatrzeniu (złożone, ale proces decyzyjny trwa)

bd - brak danych lub w procedurze naboru

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski w Szczecinie oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.

Z analizy danych w tab. 5 można wnioskować, że konkurs wniosków cieszył się ogromnym zainteresowaniem. W zależności od priorytetu, a przede wszystkim od działania, obserwować można różną alokację środków. Średnio w odniesieniu do priorytetu 1 zaakceptowano 36% złożonych wniosków. Oznacza to znaczne zapotrzebowanie na środki służące rozbudowie i modernizacji infrastruktury objętej tym priorytetem. Zwłaszcza duże zapotrzebowanie notowane jest w zakresie ochrony środowiska, infrastruktury społecznej, edukacyjnej i ochrony zdrowia. Są to dziedziny wymagające znacznych nakładów, stąd też z jednej strony widoczna jest znacząca alokacja aż do 2006 r., z drugiej zaś niska procentowo możliwość realizacji zgłoszonych projektów w stosunku do zgłoszonych.

Analiza danych w wypadku priorytetu 2 jest znacznie utrudniona, gdyż procedury naboru wniosków dopiero są w toku, a część z nich była rozpatrywana w 2005 r. Jedynym priorytetem, co do którego istnieją dane, jest wyrównywanie szans edukacyjnych przez programy stypendialne. Alokacja wynosi 100% złożonych wniosków.

W zakresie finansowania rozwoju lokalnego (priorytet 3) alokacja sięgała aż 53% złożonych wniosków. W odniesieniu do priorytetu 3 najniższa alokacja pod względem projektów przyjętych do realizacji nastąpiła w zakresie lokalnej infrastruktury edukacyjnej i rewitalizacji obszarów wiejskich.

4. Podsumowanie

Zaprezentowane rozważania są pierwszą próbą podsumowania alokacji ZPORR w woj. zachodniopomorskim. Za wcześnie jednak jest oceniać skutki decyzji alokacyjnych, gdyż niektóre priorytety i działania dopiero w styczniu będą prowadziły nabór wniosków do pierwszych konkursów. Inne po zaakceptowaniu wniosków dopiero są w trakcie realizacji. Oznacza to, że część działań w ramach priorytetów ma już zaalokowane środki i znajduje się w fazie realizacji, w innych działaniach brakuje rozstrzygnięć czy też trwa procedura naboru wniosków.

Podstawowym wnioskiem, który jest oczywisty, jest ogromne zapotrzebowanie na środki w ramach ZPORR. Oznacza to, że w tych środkach upatruje się szans rozwoju, a przede wszystkim możliwości podnoszenia konkurencyjności. Mimo korzystnego położenia, woj. zachodniopomorskie klasyfikowane jest jako obszar, na którego terenie występuje problem bezrobocia strukturalnego, nierozwiązany problem rewitalizacji obszarów wiejskich (zwłaszcza popegeerowskich), problem niedostosowania infrastrukturalnego (zwłaszcza w zakresie transportu, co przy rozwijającej się sieci transportowej na terenach byłej NRD znacznie obniża konkurencyjność dużej części obszarów woj. zachodniopomorskiego).

W dłuższej perspektywie rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej w miastach i obszarach ujmowanych jako aglomeracje, a także poprawa połączeń pomiędzy ośrodkami regionalnymi przyczynią się do zwiększe-

nia mobilności zawodowej i przestrzennej mieszkańców, a tym samym do wzrostu dostępu do zatrudnienia i nauki. Rozwój infrastruktury jest czynnikiem przyczyniającym się do ulokowania i przyjaznego funkcjonowania na obszarach zacofanych przedsiębiorczości, co w konsekwencji oznaczać będzie stopniowy wzrost ich atrakcyjności.

ZPORR daje również szansę na zwiększenie roli małej i mikroprzedsiębiorczości. Bez tych struktur lokalna gospodarka nie może istnieć i budować konkurencyjnej przewagi. Stąd też dużą wagę przywiązuje się do dobrych jakościowo wniosków. Priorytety ZPORR oddziałujące w tym kierunku powinny z jednej strony sprzyjać unowocześnieniu technologii produkcji, poprawie jakości i asortymentu, obniżce kosztów, z drugiej zaś stopniowemu rozwojowi działalności eksportowej.

Środki ZPORR w dużej mierze, oprócz wzrostu konkurencyjności, mogą przyczynić się w przyszłości do:

- 1) zwiększenia wydajności i bezpieczeństwa pracy (np. przy wnioskach z zakresu budowy społeczeństwa informacyjnego),
- 2) znacznego obniżenia kosztów administracyjnych i zarządczych,
- 3) zbudowania infrastruktury zgodnie z przyjętymi w Unii Europejskiej standardami,
- 4) restrukturyzacji obszarów i dziedzin newralgicznych,
- 5) reorientacji zawodowej, przekwalifikowania oraz likwidacji bezrobocia (np. przez szkolenia i przekwalifikowanie osób uznanych za bezrobotne),
- 6) likwidacji skutków zaniedbania przestrzeni i zmiany jej dotychczasowego przeznaczenia (np. przez projekty z zakresu rewitalizacji),
- 7) pozytywnego wpływu na stan środowiska naturalnego.

Są to wymierne korzyści, ale środki ZPORR nie mogą być jedyną alternatywą rozwojową. Wysoka absorpcja środków Unii Europejskiej znacznie przyczyni się do rozwoju i stopniowego wyrównywania różnic między krajami piętnastki a nowymi członkami. Istnieje jednak podstawowy warunek – efektywność, konsekwencja i celowość działań poparte kreatywnością. Bez postaw wysoce kreatywnych nie uda się zlikwidować barier, natomiast bez wysoce pozytywnych efektów z dokonanej alokacji środki ZPORR (jak również inne środki UE) nie odegrają swojej roli. Chodzi tu nie o wydatkowanie, ale o konkretny, mierzalny efekt, który był określony w każdym z przyjętych do realizacji projektów.

Literatura

1. Narodowa strategia rozwoju regionalnego na lata 2001-2006.
2. Podstawy wsparcia Wspólnoty na lata 2004-2006, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, luty 2004.

3. Polska. Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego 2004-2006, Projekt przygotowany po negocjacjach PWW.
4. Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego 2004-2006, Ogólny podręcznik wdrażania, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2004.

INTEGRATION OPERATIONAL PROGRAM OF REGIONAL DEVELOPMENT

Summary

The article presents an influence of ZPORR on creating the competitiveness and development of Zachodniopomorskie Province. The author discusses: idea of the program, goals and directions of the allocation of its funds. The author analyzes the official data concerning the implementation of the program in the Zachodniopomorskie Province. In the end, conclusions are formulated focusing on the advisable effect of growing competitiveness and development of Zachodniopomorskie Province.